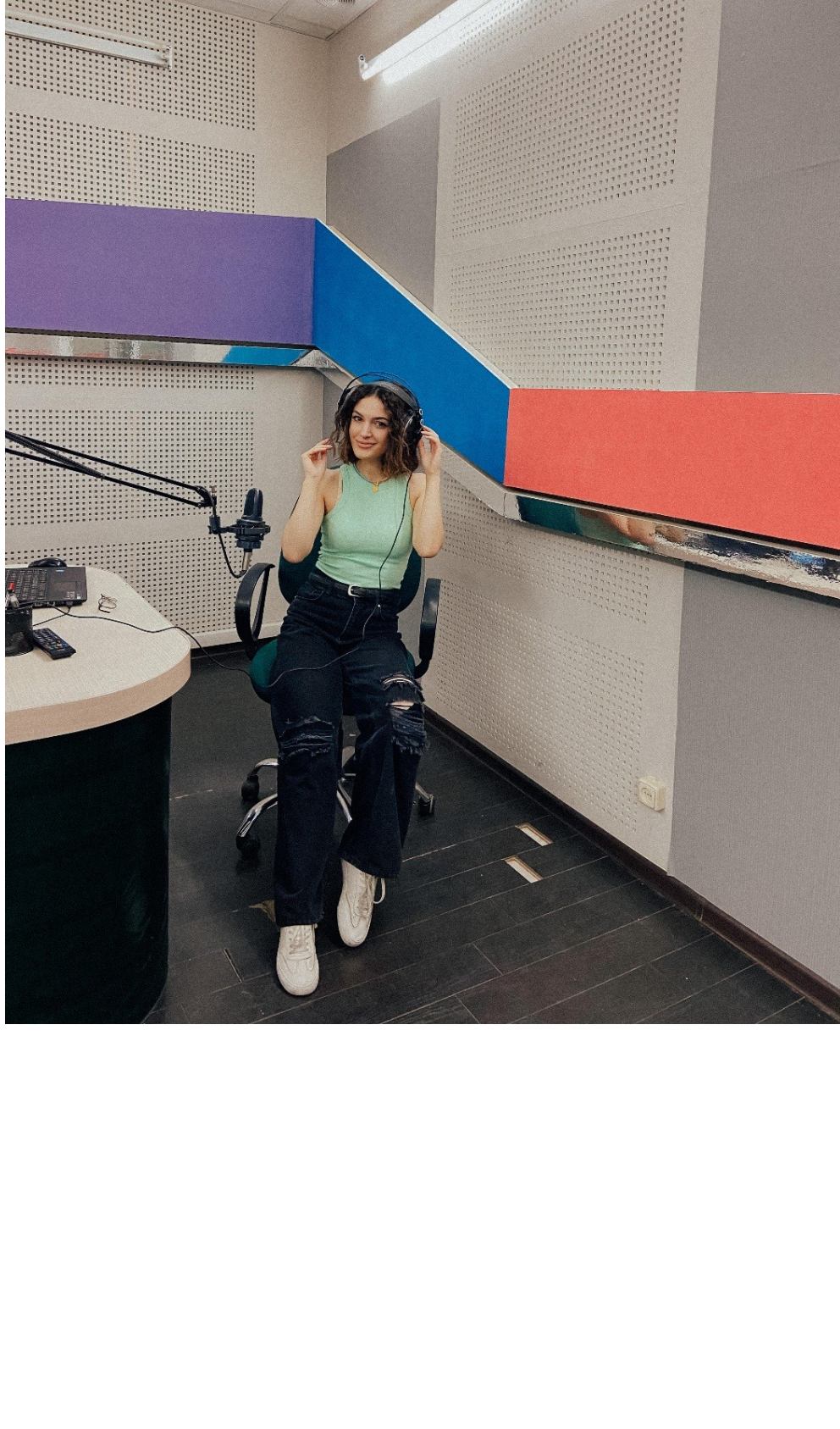

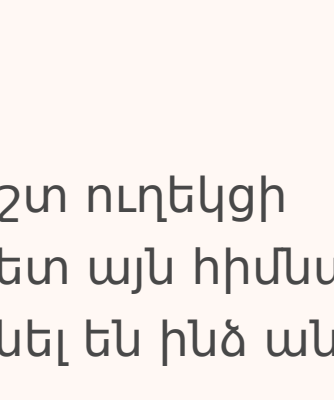
Ժամանակակից Հաղորդավարի Ուղեցույց

Ողջուն Ես Թամարան եմ:

Որպես ռադիոհաղորդավար ունեմ առավել քան հինգ տարվա փորձ (ուղիղ եթերում աշխատանք, հարյուրավոր հարցազրույցներ և բազմաթիվ առաջիգովազդների պատրաստում, լուրերի մեկնաբանություն), իսկ ուսանողների դասավանդման՝ երկու տարուց ավելի փորձ համալսարանում: Հիմնական մասնագիտությունս լրագրությունն է: Ավարտել եմ Հայ-Ռուսական համալսարանը, ունեմ մագիստրի աստիճան: 2021 թվականի ամռանը մեկնարկել է Ռադիոհաղորդավարության իմ առաջին անհատական դասընթացը:

Ռադիոհաղորդավարության դասընթացի ընթացքում ես շատ եմ կրկնում այն մասին, որ այժմ բավարար չէ լինել ուղղակի հաղորդավար: Ռադիոյում կամ հեռուստատեսությունում աշխատելու համար անհրաժեշտ է տիրապետել հենց ժամանակակից հաղորդավարի գործիքակազմին:

Ո՞րն է ժամանակակից հաղորդավարի այդ գործիքակազմը և ինչպիսի՞ հմտություններ է անհրաժեշտ այսօր զարգացնել:

Տվյալ ուղեցույցը կազմել եմ, որպեսզի այն ձեզ միշտ ուղեկցի գործունեության ընթացքում: Այժմ կկիսվեմ ձեզ հետ այն հիմնական քայլերով և պրակտիկ խորհուրդներով, որոնք օգնել են ինձ անձամբ՝ որպես հաղորդավար կայացման ճանապարհին

ՔԱՅԼ #1

Հաղթահարեք ծուկությունը և զարգացրեք կարգապահությունը: Ժամանակակից հաղորդավարն ամեն օր աշխատում է իր վրա: Մեր խոսքն ու առողջանությունը հենց այնպես չեն հղկվի: Այդ իսկ պատճառով հաղորդավարի աշխատանքը պահանջում է ամենօրյա ջանքեր. **առողջանության զարգացման համար նախատեսված վարժությունները պետք է ձեզ համար դառնան «շնչելու» նման մի բան:** Ամեն օր մի նոր՝ հետաքրքիր բան կարդալն ու սովորելը նույնպես պետք է դառնա ապրելակերպ: Ես ինքս շատ դեպքերում ծուկանում եմ նոր գիրք սկսել կամ ամեն օր ծավալուն հետազոտություն կարդալ, բայց շուրջը կատարվող իրադարձությունների նկատմամբ մենք պարտավոր ենք լինել ուշադիր ու զննող:

ՔԱՅԼ #2

Կարդացեք շատ և բարձրաձայն, հաճախ նաև ձայնագրեք ձայնը և լսեք ձայնագրությունը: Հիշում եմ, երբ ես դեռ նոր էի սկսում ռադիոյի համար գովազդներ կարդալ, ոգևորված և ինքամոռաց բարձրաձայն կարդում էի ամեն քայլափոխին պատահող գովազդային վահանակների տեքստերը: Այնուհետև տեքստերը բարձրաձայն, առզգանության բոլոր արտահայտչամիջոցներով (ինտոնացիաներ, շեշտադրումներ) կարդալը դարձավ սովորական երևույթ: Նույնիսկ համալսարանի դասերս էի բարձրաձայն կարդում ու սերտում: **Այսպիսով, գեղարվեստական գրքերը, տարատեսակ տեքստերը, լուրերը բարձրաձայն կարդալը ձեզ շատ կօգնի կառավարել ձայնն ու ինտոնացիաները:** Զմոռանաք նաև հաճախակի լսել սեփական ձայնը ձայնագրության մեջ և ընտելանալ դրան: Հետզհետե ընտելանալով ձեր ձայնին՝ դուք անպայման կսկսեք նաև սիրել այն և ընդունել:

ՔԱՅԼ #3

Զմոռանաք շնչառական վարժությունների մասին: Հաղորդավարի աշխատանքում մշտապես պետք է տեղ գտնեն շնչառական վարժությունները: Եթե ճիշտ չեք շնչում, ապա խոսելու ընթացքում դուք կլարվեք, իսկ ձայնալարերը շուտ կհոգնեն: Այդ իսկ պատճառով համոզվեք, որ ճիշտ եք շնչում: **Ռադիոյում մենք շնչում ենք միայն դիաֆրագմատիկ շնչառությամբ:** Ձայնային մեխանիզմի առաջին կարևոր ֆալկոտորը դա շնչառությունն է և երկրորդը՝ ձայնավորների ու բաղաձայնների արտասանությունը և խոսքի տեմպո-ռիթմիկան: Դիաֆրագման թոքերի տակ գտնվող մկան է, որը բաժանում է կրծքավանդակը որովայնից և կարևոր դեր է խաղում շնչառության գործընթացում: Երբ մենք շնչում ենք, մկանը նեղացնում և լայնացնում է թոքերի ստորին հատվածը, իսկ երբ արտաշնչում ենք, այն իր նախկին տեսքին է վերադառնում: Իրականում մենք շնչում ենք թոքերով. կրծքավանդակով բայց ավելի լայնածավալ շունչ վերցնելու համար օգնում է դիաֆրագման: Այժմ ձեզ տալիս եմ մի փորձիկ առաջադրանք: Փորձեք ինքներդ գտնել այն հենման կետը կրծքավանդակից մի քիչ ներքև, որը զգալով դուք պետք է սովորեք ճիշտ շնչել: Մշտապես հիշում ենք, որ շունչ մենք իրավունք ունենք վերցնել առավելապես կենտրոնական նշանների ժամանակ կամ էլ նախադասության ավարտին: Գրագետ խոսք կազմելու և աննկատ շնչելու համար պետք է նկատի ունենալ, որ անգամ ամենափոքր դադարն արդեն փոխում է մեր խոսքում տեմպո-ռիթմիկան: Վերջում կներկայացնեմ անհրաժեշտ հրահանգները և կկիսվեմ ձեզ հետ մի քանի պետքական շնչառական վարժություններով:

ՔԱՅԼ #4

Ժամանակակից հաղորդավարն օգտագործում է սոցցանցերն ու հետաքրքիր օնլայն հարթակները՝ որպես գործիք: Այստեղ ես կավելացնեի, որ ոչ միայն օգտագործում է, այլ նաև «ձեռքը պոկպին է պահում» և մշտապես հնարավորինս ակտիվ գործունեություն է վարում նաև սոցցանցերում: **Եթե մենք համարում ենք մեզ ժամանակակից, ուրեմն պետք է լինենք ոչ միայն պասիվ օգտատեր, այլ նաև դառնանք օրակարգ թելադրող,** ակտուալ հարցեր բարձրացնող լրագրող/հաղորդավար/բլոգեր և ուղղակի մարդ, ում հետաքրքրում է այն, թե ինչ է կատարվում շուրջը: Եթե դուք սկսում եք հաղորդում վարել ռադիոյում կամ հեռուստատեսությունում, ապա հաղորդման կամ նախագծի սոցցանցերի էջերում նույնպես պետք է տիրաժավորվեն հաղորդման ընթացքում հնչող հիմնական մտքերը և ակտուալ թեմաների շուրջ քննարկումների գլխավոր հատվածները: **Աչքի ընկնող վերնագրերը պետք է դառնան ձեր գործիքը, որպեսզի դրանք թելադրվեն այլ լրատվամիջոցներին, իսկ նրանք կարողանան օգտվել դրանցից:**

Image credit: Behance

ՔԱՅԼ #5

Գրեք տարբեր ակտուալ թեմաների շուրջ, եղեք հետաքրքիր հասարակությանը և փորձեք զարգացնել բլոգ տարբեր սոցիալական հարթակներում: Այսօր բավարար չէ լինել միայն հաղորդավար: Մեր օրերի հաղորդավարը պետք է ձգտի հետաքրքիր լինել հասարակությանը: Նախ և առաջ մենք պետք է հետաքրքիր լինենք ինքներս մեզ համար, իսկ հետո արդեն ձգտենք հետաքրքրել լսարանին: Ձեր տեքստերը, ուղեղները, խոսքը չպետք է լինեն անհեղինակ: Դրանցում մարդիկ պետք է ճանաչեն ձեզ և ձեր անհատականությունը: Նեյտրալ լինելը մեզ ոչնչով չի օգնի: Եթե մենք ցանկանում ենք գրագետ խոսել, պետք է սովորենք նաև գրագետ գրել: Վերբալ խոսքը չի կարող գոյություն ունենալ առանց գրավոր խոսքի: Իսկ խոսքը, որն ասվում է խոսափողի առջև, սակայն տեղ չի հասնում, անիմաստ է: **Պետք է շատ աշխատել և սովորել խոսքը հասցնել մարդկանց ուղեղներին ու սրտերին:** Արտերկրում արդեն վաղուց են համոզվել, որ ռադիոն, հատկապես ապագայի ռադիոն լինելու է էմոցիաների մասին, այլ ոչ թե միայն լուրերի: Դե իսկ որ ռադիոն ու հեռուստատեսությունն այսօր առանց սոցցանցերի դժվար է պատկերացնել, դա արդեն փաստ է: Դրանք տեղափոխվում են համացանց: Ուրեմն դուք էլ պետք է քայլեք ժամանակին համընթաց:

ՔԱՅԼ #6

Անկեղծ եղեք լսարանի հետ: Զվախենալ արտահայտել կարծիքը, տարբերվել կամ խոսել, երբ իսկապես ասելիք կա, կիսվել էմոցիաներով: **Ժամանակակից լսարանն իմունիտետ է ձեռք բերել գովազդների հանդեպ և դարձել է շատ զգայուն «ֆալշի» նկատմամբ:** Հենց այդ իսկ պատճառով հաղորդավարը պետք է կիսվի միայն անկեղծ էմոցիաներով: Ապրել եթերում, այլ ոչ թե իմիտացիա անել: Ահա՛ թե ինչ է հարկավոր ժամանակակից լսարանին ժամանակակից հաղորդավարից: **Եթե այդ պահին իսկապես կարիքը կա, ապա նույնիսկ լացել ուղիղ եթերում:** Ի դեպ, ինձ հետ նման դեպք եղել է, երբ հայտարարում էի իմ սիրելի ջազմեններից մեկի կյանքից հեռանալու մասին:

ՔԱՅԼ #7

Զբաղվեք սեյֆ-բրենդինգով, վարեք յուբոբյան ալիք: Սեյֆ-բրենդինգով զբաղվելը և սեփական մտքերը եթերի շրջանակից հանելը հաղորդավարին անհրաժեշտ է: Խոսքս այստեղ նորից արտերկրի հաղորդավարիների մասին պետք է գնա, բայց չեմ կարող չնշել, որ **ամբողջ աշխարհում այժմ ընդունված է հաղորդավարի կարիերան շարունակել, օրինակ՝ Stand-up ժանրում կամ էլ առավոտյան շուու վարելու հետ մեկտեղ նկարել վրդեր ինստագրամի համար:** Ժամանակին ես ռադիոյի մեր հարցազրույցներից հետո խնդրում էի հյուրերին, որպեսզի ինստագրամյան իմ էջի համար նրանք պատասխանեն 3-4 հարցի, քանի որ էջումս վարում էի «Կարճ ինտերվյու» մշտական ռուբրիկան: Հյուրերս էլ մեծ փորով պատասխանում էին հարցերիս, և անգամ մոնտաժի կարիք չէր լինում կարճ վիդեոները տեղադրելիս: Ժամանակին համընթաց քայլերի և միշտ ակտուալ լինելու համար ռադիոյի ուղիղ եթերները, որոնք ստեղծվում են ալիքի հետևից, այնպես լսել ինքնաբերական չէ: Դրանք բավարար չեն իմում, այնա բավարար չեն: **Պետք է տիրաժավորել մտքերը եթերից դուրս:** Եվ եթե անգամ ռադիոկայանը չունի վիդեոյի հնարավորություն, ապա թեկուզ կարելի է ձայնագրել եթերը և տեղադրել յուբոբյան ալիքում կամ ֆեյսբուքով ուղիղ եթեր մտնել և այլն:

Image credit: Behance

ՔԱՅԼ #8

Տեղյակ եղեք ինֆորմացիան փոխանցելու տարբեր ժամանակակից ձևաչափերից, այդ թվում նաև՝ փողքասթներից: Մենք պետք է կարողանանք առավել հեշտացնել լսարանի գործը՝ օգտագործելով հարմարավետ և ժամանակակից ձևաչափեր, հարթակներ ինֆորմացիան փոխանցելու, հեռարձակելու համար: **Փողքասթները դարձել են 21-րդ դարի ամենահայտնի գործիքներից մեկը:** Ի տարբերություն եթերի՝ փողքասթներ ստեղծելիս դուք կարող եք լինել շատ ավելի ազատ ձեր մտքերն արտահայտելիս, ընտրել ձեզ հոգեհարազատ ձևաչափը կամ ժանրը, տևողությունը: Ողջունելի է, որ Հայաստանում ևս փողքասթները գնալով տարածվում են և զարգանում: Ուսումնասիրեք փողքասթների համար նախատեսված հարթակները, փորձարկեք և ձայնագրեք անգամ տան պայմաններում ամենօգտելի փողքասթը: Այն կարող է տեղ գտնել նաև յուբոբյան ալիքում:

ՔԱՅԼ #9

Եղեք համարձակ և առաջ տարեք ձեր մտքերը: Եթե կարծում եք, որ ունեք ուշադրությանն արժանի գաղափարներ, որոնք պետք է կյանքի կոչել, ապա մի սպասեք, որ ձեզանով կիեռանաքըրվեն և ինչ-որ առաջարկներ կանեն: Առաջ տարեք ձեր գաղափարները, գեղեցիկ և կոկիկ փաթեթավորեք դրանք ու ինքներդ ներկայացրեք ռադիոկայանների կամ հեռուստաալիքների պրոդյուսերներին: **Եթե անգամ մերժում եք ստանում կամ չեք անցնում որևէ քաթիկ, դա դեռ աշխարհի վերջը չէ:** Շատ է եղել, որ ես անձամբ ևս մերժում ստանամ, բայց դա ինձ համար վերլուծելու և ճիշտ ուղղությամբ գնալու շարժառիթ է հանդիսացել: Միշտ հիշեք, որ ռադիոն, եթերը – գեղեցիկ փաթեթավորման արվեստ է: Դուք պետք է կարողանանք ճիշտ ինքնադրսևորել ձեզ:

ՔԱՅԼ #10

Զարգացրեք սթրեսակայունությունը: Եթերը, հատկապես ուղիղ եթերը ոչ միայն սեր է և հաճույք, այլ նաև այն կարող է լինել սթրեսային, անսպասելի ու անողոք: **Հաղորդավարը պետք է պատրաստ լինի տարատեսակ ֆորսմաժորային իրավիճակների.** մի օր հյուրը կարող է ուշանալ, մի օր դու ինքը կարող ես ժամանակը ճիշտ չհաշվարկել և խցանումների մեջ ընկնել (դրա համար շատ կարևոր է ունենալ հուսալի գործընկեր), մի օր պատկերացումներդ կարող են չհամընկնել պրոդյուսերի կամ տնօրենի պատկերացումներին կամ քաղաքական հայացքների հետ: Պետք է պատրաստ լինել ամեն ինչի: **Ես հաճախ եմ ցանկացել թողնել եթերը, ձայնագրման ստուդիան, տեքստերս և, գլուխս ազատելով, հեռանալ,** քանի որ իմ առջև շատ անգամ դրել են բարդ խնդիրներ, որոնք ես պետք է ըմբռնեի և լուծում տալի: Սակայն, բարեբախտաբար, համառության և կողքիս գտնվող մարդկանց շնորհիվ չեմ հեռացել: Իսկ հետո հասկացել եմ, որ հաղթահարելով բոլոր մանր ու մեծ դժվարությունները, ինքը քեզ վրա աշխատելով՝ կարողանում ես հասնել հաճելի արդյունքի և զբաղվել սիրած աշխատանքով:

ՔԱՅԼ #11

Մի սպասեք, որ ձեզ եթերաժամ տրամադրեն, գործե՛ք: Այսօր ինքնաարտահայտվելու հարթակներն այնքան շատ են, որ պետք չէ նստել սպասել, թե երբ այս կամ այն ռադիոյում կամ հեռուստատեսությունում աշխատանքի թափուր տեղ կհայտնվի: Տեղեցնելուց հարկավոր են, իրենցը վարելու համար սկսում են նկատել այն մարդկանց, ովքեր սկզբից հայտնի են դառնում և եթերում տարածվում սոցիալական ցանցերում: Եթե իսկապես ցանկություն կա հաղորդում վարելու, ապա դուք կարող եք ունենալ ձեր սեփական շունն յուբոբյան ալիքում կամ, օրինակ՝ ինստագրամում: Այսօր անգամ սմարթֆոնով կարելի է ստանալ հետաքրքիր պրոդուկտ՝ առանց լուրջ տեխնիկայի կամ մեծ հնարավորությունների: Այնպես որ ամեն ինչ ձեզնից է կախված: